

5. Ли Г.Н. Корейцы в Кыргызстане. – Бишкек: НТО корейцев Кыргызстана «КВА ХАК», 1998.
6. Миграция корейцев на русский Дальний Восток: российско-корейские отношения. 1821-1918 гг. Документальная история. — М., 2017. — 726 с. – (Серия «Российские корейцы»).
7. Пак Б.Д., Бугай Н.Ф. 140 лет в России. Очерк истории российских корейцев. — М.: ИВ РАН, 2004.
8. Советские корейцы Казахстана (энциклопедический справочник) / Ответственный за выпуск Г.Б. Хан. – Алма-Ата: Казахстан, 1992.
9. Сон Ж.Г. Российские корейцы: всевидение власти и несправедливость этнической общности. 1920-1930. — М.: Гриф и К, 2013. 532 с.
10. Сон, Жанна Григорьевна. Корейцы в СССР: репрессии, депортация. 1920-1930. История этнических меньшинств. Lambert Academic Publishing GmbH&Co. KG. Берлин, 2011.
11. Шин Д.В., Пак Б.Д., Цо В.В. Советские корейцы на фронтах Великой Отечественной войны 1941–1945 гг. / Автор проекта Д.В. Шин; отв. редактор Ю.В. Ванин. – М.: ИВ РАН, 2011. — 615 с. – Серия «Российские корейцы».
12. Энциклопедия корейцев Казахстана / Автор идеи и руководитель проекта – профессор Пак Иван Тимофеевич; Редколлегия: Ю Валентина Константиновна (ответственный редактор); и др. – Алматы, 2017. – ISBN 978-601-06-4482-3. – Ассамблея Народа Казахстана; Ассоциация Корейцев Казахстана. – URL: https://www.academia.edu/37476887/Энциклопедия_корейцев_Казахстана_Encyclopedia_of_Koreans_in_KZ.pdf
13. Чоротегин (Чороев)Т.К. Сталиндик жазалоо тегирменине кабылган корейлер https://www.azattyk.org/a/ussr_1937_soviet-koreans_deportation_by_stalin_2019_blog_tch_ky/30254222.html

Рецензент: д.и.н., профессор Жолдошбекова А.

УДК: 947.85 (585.2)+378.0

DOI 10.33514/1694-7851-2020-4-80-86

Арстанов С.А., Чыныкеева Г.Э.

тарых илимдеринин кандидаты, доцент,
Ош мамлекеттик университети,
тарых илимдеринин кандидаты, доцент,
Ош мамлекеттик университети,
Ош, Кыргызстан

Арстанов С.А., Чыныкеева Г.Э.

кандидат исторических наук, доцент,
Ошский государственный университет,
кандидат исторических наук, доцент,
Ошский государственный университет,
Ош, Кыргызстан

Arstanov S.A., Chynykееva G.E.

candidate of Historical Sciences, Associate Professor,

Osh State University,
candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Osh State University,
Osh, Kyrgyzstan

УЛУУ АТА МЕКЕНДИК СОГУШ МЕЗГИЛИНДЕ ОШ ШААРЫНДАГЫ ЖОЖДОРДУН УЛУУ ЖЕҢИШКЕ КОШКОН САЛЫМЫ

ВКЛАД ВУЗОВ ГОРОДА ОШ В ПОБЕДУ В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

CONTRIBUTION OF UNIVERSITIES OF OSH CITY IN VICTORY DURING THE GREAT PATRIOTIC WAR

Аннотация: Макалада 1941-1945-жж. Улуу Ата Мекендик согуш мезгилиндеги Кыргызстандык эмгекчилердин жеңишке кошкон салымы ошол мезгилдеги Ош шаарынын ЖОЖдорунун ишмердүүлүгүнүн мисалында каралды. Ош шаарына көчүрүлүп келген Ростов университети жергиликтүү Ош мугалимдер институту (азыркы ОшМУ) менен биргеликте согуштук оор кырдаалга карабастан окуу, илимий изилдөө процессин натыйжалуу уюштурууга жана аймактын коомдук-саясий, социалдык жана экономикалык турмушуна салым кошууга жетишкен.

Өзөктүү сөздөр: Согуш, тыл, фронт, эвакуация, университет, коргоо фонду, илимий изилдөө, студент

Аннотация: В статье рассмотрен вклад трудящихся Киргизии в победу в Великой Отечественной войне 1941-1945-гг. на примере деятельности вузов города Ош. Несмотря на тяжелую военную ситуацию, когда в город Ош был переселен Ростовский университет, который совместно с местным учительским институтом (ныне - ОшГУ) результативно осуществлял организацию учебного и научно-исследовательского процесса и смог внести свой посильный вклад в общественно-политическую, социальную и экономическую жизнь региона.

Ключевые слова: война, тыл, фронт, эвакуация, университет, фонд обороны, научное исследование, студент.

Annotation: the article considers the contribution of Kyrgyz workers to the victory in the great Patriotic war of 1941-1945 on the example of Osh universities. Despite the difficult military situation, when the Rostov University was relocated to the city of Osh, which, together with the local teachers ' Institute (now Osh), effectively carried out the organization of the educational and research process and was able to make its own contribution to the socio - political, social and economic life of the region.

Keywords: war, rear, front, evacuation, University, defense Fund, scientific research, student.

1941-жылдын 22-июнунда бапталган Улуу Ата Мекендик согуш өлкөнүн жалпы эл чарбасын, коомдук турмушун согушка ылайыктап кайра түзүү муктаждыгын жаратты. Мындай татаал мезгилде өлкөнүн фронттон алыс аймактарында, анын ичинде Кыргызстанда да эвакуацияланып келген калкты, завод-фабрикаларды жана мекеме-уюмдарды тез арада

жайгаштыруу жана ишке киргизүү милдети келип чыккан. Өлкөнүн, көп улуттуу совет элинин бардык күч аракетин ушул багытка бурула баштады.

Ошондой эле согуштук кырдаал өлкөдөгү бүтүндөй жогорку билим берүү системасын кардиналдуу кайра курууну талап кылды. 1941-жылдын аягына чейин СССРдин жогорку окуу жайларындагы штаттык окутуучулардын саны эки эсеге кыскарып кеткен. Согуштун алгачкы күндөрүнөн баштап эле окутуучулар жана студенттер аскерге алына баштаган. Эркектердин аскерге алына башташы менен ЖОЖдордо окуган кыз-келиндердин саны жогорулап, 1942-1943-окуу жылында жалпы билим алуучулардын 77%тин түзүп калган.

Согуш окуу процессине да өз таасирин тийгизип, окуу мөөнөтүн кыскартууга дуушар кылды. Маселен 5 жылдык окуу мөөнөтүндөгү жогорку билим алуу 3,5 жылга, 4 жылдык мөөнөттөгү билим берүү 2,6 жылга кыскартылган.

Кыргыз ССРинин Ош шаарында жайгашкан Ош мугалимдер институтун 1941-жылы 35 студент аяктап, алардан тогузу тарых, алтоо физика-математика, тогуз орус тили жана адабияты, тогузу кыргыз тили жана адабияты мугалими кесибине ээ болуп чыгышкан [1, 1-4-б.]. Бирок алардын көпчүлүгү кесиби боюнча мектептерге эмес дароо эле фронтко жөнөөгө мажбур болушту.

Согуш башталган алгачкы 3 күндө эле 30дан ашуун шаар тургундары аскер комиссариатына келип, фронтко жөнөтүү боюнча арыздарын беришкен. 1941-жылдын 3-июлунда И.В.Сталиндин совет элине болгон кайрылуусун оштуктар Ош почтасынын имаратынын алдындагы аянтта орнотулган радио узелден угушкан. Кайрылуу аяктаган соң мекеме, ишканаларда митингдер жана чогулуштар өтүп, коомчулукка кайрылуулар кабыл алына баштаган. Алардын катарында Ош мугалимдер институтунун окутуучу жана кызматкер айымдары Бельюнова, Дидрова, Мазикина жана башкалар 8-июлда Ош шаарынын жана Ош облусунун аялдарына төмөнкүдөй кайрылуу менен чыгышкан:

«Мы обращаемся ко всем женщинам города и области, вступайте в оборонные кружки, учитесь метко, без промаха стрелять, быстро строить газоубежища, тушить пожары. Не пожалеем же своих сил для того, чтобы быть готовыми в любую минуту встать на защиту матери – Родины» [2.].

1941-жылдын июлунда СССР Өкмөтү “Калкты аба чабуулунан коргонууга милдеттүү түрдө даярдоо жөнүндө” токтомун кабыл алган. Токтомго ылайык өлкөнүн бир жараны аскердик даярдыктан өтүүгө тийиш эле. Ош мугалимдер институтунун жамааты да сабактан кийин аскердик даярдыктан өтүүгө тартылган. Ош облустук Кызыл крест уюму мэрбан эжелерди даярдоону колго алып, сегиз жерде ушундай курстар ачылган. Бул курстардан окуп чыккан 200дөй кыз-келиндер Кызыл Армиянын катарында кызмат кылууга арыз беришкен. Алардын катарында Ош мугалимдер институтунун 25 студенти болгон.

Согуш башталгандан көп өтпөй эле, мамлекеттик банктын Ош облустук бөлүмүндө Кызыл Армияга финансылык жардам көрсөтүү максатында №40- атайын эсеп ачылып, бул эсепке облустун эмгекчи калкы өз каражаттарынан акча төгө башташкан. Мындай демилгеден четте калбастан Ош мугалимдер институтунун эмгек жамааты да ай сайын өздөрүнүн эки күндүк айлык маяналарын Коргоо фондуна которуп турууну чечишкен [3, с. 13-14.]. 1941-жылы Ош шаарынын 1500дөн ашык мектеп окуучулары жана мугалимдери деп алыш күндөрү колхоз талааларында эмгектенишип, 21 70 рубль эмгек маяналарын коргоо фондунун эсебине которушкан.

Согуштук кырдаалдын таасири менен, 1941-1942-окуу жылынын башталышында Ош мугалимдер институтунда оор абал түзүлүп, окуу жылынын башталышында 1-курска тарых

адистигине 9, тил жана адабият адистигине 17, физика-математика адистигине 16 жалпы 42 студент кабыл алынган [4., 29-30-бб.]. Ал эми 2-курста 52 студент болгону менен алардын 20 1-сентябрда окууга келишкен эмес. Институттун жетекчилигинин 1941-жылдын 15-сентябрында Эл агартуу комиссариатына берген маалыматы боюнча 1-курста 48, 2-курста 52 жалпы 100 студент окуп жатканы айтылат. Студенттик контингенттин кескин азайып кетүүсүнөн улам (октябрь айында институтта болгону 74 студент калган), Кыргыз ССР Эл агартуу комиссары Ж.Шүкүровдун 25-октябрдагы чечими менен Ош мугалимдер институту убактылуу жабылган. Ош мугалимдер институтунун окуу имаратынын бир бөлүгү медициналык кызматкерлерди даярдоочу мектепке берилген. Согуштук оор кырдаалга байланыштуу институттун окуу имаратынын дагы бир бөлүгү согуштан жараланып келген жоокерлер үчүн аскердик госпиталь катары да пайдаланылып турган.

Улуу Ата Мекендик согуштун оор сыноолоруна карабай, бир катар эвакуацияланган илимий жана маданий мекемелердин кыска мөөнөттө толук кандуу иштөөсүнө шарт түзүү талап кылынган. Ростов облустук мамлекеттик архивинин фондунда Ростов университетинин ректору С.Е.Белозеровго СССР Коргоо Комитети тарабынан 1942-жылдын 31-июлунда берилген № 1221 пропуск сакталып турат. Бул документ боюнча, Ростов университетинин 180 адамдан турган окутуучулук-профессордук курамына Махачкала станциясынан Фрунзе шаарына барууга уруксат берилген. Ушул документтин негизинде Ростов университети алгач Махачкалага андан кийин Фрунзеге эвакуацияланган. Бирок, Фрунзеде жайгашууга ыңгайлуу орун болбогондуктан СССР Өкмөтүнүн алдындагы эвакуацияланган ЖОЖдорду жайгаштыруу комиссиясынын чечими менен 1942-жылдын 20-сентябрында Ростов шаарындагы 2 жогорку окуу жай - мамлекеттик университет жана педагогикалык институт Ош шаарына көчүрүлгөн [5., стр. 190.]. Курамында 9 профессор, 25 доцент, 25 окутуучу, 14 ассистент жана лаборанттары бар Ростовдун жогоруда аталган эки окуу жайы шартка ылайык бир окуу жайга бириктирилип, өз жумушун баштаган. Жогоруда белгиленгендей согуштун башталышында жабылып калган Ош мугалимдер институтунун окуу имараты жана эки мектептин (азыркы Ош шаарындагы №18, 22 мектептер) 18 класстык бөлмөсү эвакуацияланып келген Ростов университетинин карамагына өткөрүлүп берилген.

Ростовдогу архивде дагы бир документ – РСФСР Эл агартуу комиссариатынын 1942-жылдын 21-октябрындагы “В.М. Молотов атындагы Ростов университети жөнүндө” буйрук сакталуу. Бул буйрукта Ростов университетинин 1941-42-жылдардагы Ростов шаарын коргоодогу салымы белгиленип, жаңы көчүрүлгөн жерде (Ош шаарында) окуу процессин кайрадан уюштуруу маселеси коюлат. Аталган буйрукта Ростов университетинин ректору С.Е.Белозеровду төмөнкү жумуштарды тез арада аткарууга милдеттендирген:

1. Университеттин 1-курсуна 150 адамды, мугалимдер институтуна 100 адамды жана пединституттун сырттан окуу бөлүмүнө 200 адамды кабыл алуу;
2. Университетке Ростов шаарынан эвакуацияланган Ростов университетинин жана Ростов пединститутунун мурунку студенттеринин кайтып келүүсү үчүн бардык чараларды көрүү;
3. Университеттин бардык адистиктерин тажрыйбалуу кадрлар менен камсыздоо [6].

Жогорудагы талаптар менен катар эле РСФСР Эл агартуу комиссариаты Бүткүл союздук жогорку билим берүү комитетине Ростов университетин окуу китептери, эмеректер ж.б. боюнча жардам берүү маселесин койгон.

Университеттин профессордук-окутуучулук курамы тез арада окуу процессин уюштурууга жетишип, Ош шаарынын жана областынын коомдук-саясий турмушуна

активдүү аралаша баштаган. 1942-жылдын 15-ноябрында өз ишмердүүлүгүн Ош шаарында кайра баштаган Ростов университети 1-курска 150 студент, университеттин алдында ачылган мугалимдер институтуна (мурдагы Ош мугалимдер институту) 100 студент кабыл алууну пландаган. 1942-43-окуу жылынын аягына чейин окуу жайда 15ке жакын атайын лабораториялар, кабинеттер түзүлүп, практикалык сабактар адистештирилген аудиторияларда өткөрүлө баштаган.

Согуштун оор мезгилине карабай студенттер терең билим алууга аракеттенишкен. 1942-43-окуу жылынын жыйынтыгы боюнча, Ростов университетинин физика-математика факультетинин 4-курсунун студенттеринин окуудагы жетишкендигинин көрсөткүчү 100%ды түзүп, университет боюнча 1-орунду ээлешкен. 1943-жылы окуунун мыктылары тарых факультетинин студенти О.Е.Пистояк, физика-математика факультетинен Т.С. Матиенко жана Д.И.Ясинскаялар өлчөмү 500 сом болгон Сталиндик стипендияга жетишишкен. Ал эми физика-математика факультетинин дагы бир студенти В.А.Тищенко Ньютон атындагы стипендия менен сыйланган [7].

Өкмөт тарабынан билим берүүгө чоң маани берилип, камкордук көрүлгөндүгүн архив материалдары тастыктап турат. 1943-жылдын 5-январында СССР Өкмөтүнүн №213 токтомунун негизинде Кыргызстанда жергиликтүү улуттун өкүлдөрү (кыргыздар) билим алууга акы төлөөдөн бошотулгандыгы буга мисал боло алат. СССР Эл комиссарлар Советинин 1943-жылдын 6-ноябрындагы “Мугалимдер институттарында стипендия ыйгаруу эрежелери жана өлчөмү” жөнүндөгү токтомунда 1-курстун окуудан жетишкен студенттерине айына 140 сом, 2-курстан баштап 160 сом стипендия белгиленген. Ал эми окуунун мыктыларына стипендия 25 %га көбөйтүлүп берилген. 1943-жылдын октябрынан баштап, жергиликтүү педагогикалык адистерди даярдоону жакшыртуу максатында кыргыз, өзбек улутундагы студенттер кабыл алынып, кыргыз, өзбек тили жана адабияты, физика жана математика мугалимдери даярдала баштаган.

Жогорудагы үч жогорку окуу жайдын (Ростов университети, Ростов пединституту жана Ош мугалимдер институту) окумуштууларынан бириккен ынтымактуу жамааты эл чарбасына чоң практикалык жардам көрсөтүшкөн. Согуштун алгачкы мезгилинен баштап эле турмуштук ор кырдаалга карабастан окуу жайдын илим изилдөө иштери фронттук буйрутмаларга байланыштуу маселелерди чечүүгө багыт ала баштаган. Окумуштуулар эл чарбасынын ар түрдүү проблемаларын иликтөө максатында, 1942-44-жылдардын аралыгында 27 илимий экспедиция уюштурушкан [5, с. 195.]. Ар бир факультет, кафедра өзүнүн илимий багыттары боюнча региондун маселелерин изилдөөгө аракет жасашкан.

1942-жылдын 27-сентябрында университеттин филологдорунун демилгеси менен “Совет элинин фашисттик баскынчыларга каршы Улуу Ата Мекендик согушу азыркы көркөм чыгармаларда” аттуу адабий конференция өткөрүлгөн. Биргелешкен окуу жай 1942-жылдын декабрында улуу окумуштуу Исаак Ньютондун 300 жылдыгына жана “Советтик илимге 25 жыл” деген темада эки илимий сессия өткөрүлгөн [5, с.193.]. Ал эми 1943-жылдын март айында өткөн университеттик илимий конференцияда доцент Л.П. Громов (кийинчерээк илимдин доктору, профессор болгон) “Токтогул – кыргыз элинин улуу акыны” деген темада баяндама жасаган.

Биология факультетинин жамааты доцент Б. Добровольскийдин жетекчилиги менен картошка, жапайы сарымсак, пахта ж.б. өсүмдүктөрдүн түшүмдүүлүгүн жогорулатуу, жержемиштерге, үй-жаныбарларына зыян келтирүүчү мите-курттарды жоготуу максатында изилдөө иштерин колго алышкан. Мисалы, аюу-чачы өсүмдүгүнүн дарылык түзүлүшүн

изилдеп, үй- жаныбарларынын котур оорусуна каршы пайдаланса болоорун аныкташкан. Ош облусундагы жемиш бактарын жана облустук айыл чарба башкармалыгынын жолдомосу менен Молотов (азыркы Ноокат), Лейлек жана Кара-Суу райондорунун колхоз-совхоздоруна агрономиялык жардам көрсөтүлгөн.

Ал эми геология, химия адистиктериндеги окумуштуулар Ош облусунун аймагындагы туз кенинин курамын, көмүр запастарын жана аны кокска айландыруу мүмкүнчүлүктөрүн изилдешкен. Ростов университетинин доценттери П.Я.Баранов, И.А.Шамрай жана П.В.Мирошниковдордон турган геологдор тобу Ноокат районунан минералдык-сырьё комплексин изилдешип, курулуш материалдары катары пайдаланса көпкө чейин сакталуу касиетине ээ болгон темир бокторунун запастарын табышкан [5, с. 195.].

Тарыхчылар, тилчилер саясий-агартуу иштерин колго алышып, мектептерде сабактарды өтүшүп, колхозчуларга лекцияларды окуп турушкан. Ростов университетинин коллективинин илимий изилдөө жана методикалык ишмердүүлүгүнүн натыйжасында ар бири 80-90 барактан турган 61 кол жазма түрүндөгү материалдар басмага даярдалган. 1942-44-жылдарда согуштук оор абалга карабастан университеттин үч окумуштуусу илимий диссертацияларын коргоого жетишишкен.

Жергиликтүү педагогикалык кадрларды даярдоонун маанилүүлүгүн жана Ростов университетинин жакында мекенине кайра көчүп кетерин эске алып Кыргыз ССРинин өкмөтү 1944-жылдын 21-мартында Ош мугалимдер институтунун кайрадан өз алдынча окуу жай катары ачуу жөнүндө токтом кабыл алган. Ростов университетинде 2 улуттук жана 7 орус тайпасында билим алып жаткан 116 студент, Кыргыз ССРинин Эл агартуу комиссариатынын макулдугу менен Ош мугалимдер институтуна которулган. Институтта 3 факультет: тарых-филология, физика-математика, табият таануу-география жана марксизм-ленинизм, жалпы тарых, педагогика-психология, тил жана адабият, табият таануу-география жана физика-математика кафедралары түзүлгөн. Институт өзүнүн мурдагы окуу имаратына жайгашкан.

Ростов университети 1944-жылдын 2-майында өз мекенине –Ростов шаарына көчүрүлгөн [8, с.29.]. Ростов университетинин 3 окутуучусу Ош шаарында калышып Ош мугалимдер институтунда иштөөнү чечишкен. Алар, химия илимдеринин кандидаты Г.С.Кошурников, тарых илиминин кандидаты Я.Г.Рубин жана улук окутуучу И.Я.Волисондор болушкан. Мындан сырткары Ростов университетин 1943-жылдагы бүтүрүүчүсү Н.Э.Штраус жана 1944-жылкы бүтүрүүчүсү С.А.Бурнашевтар да Ош мугалимдер институтунун окутуучуларынын катарын толукташкан.

Колдонулган адабияттар тизмеси:

1. ЦГА КР ф. 1725, оп. 1, д. 773, 1-4-б.
2. Садыкова Р. Ош в годы войны. // режим доступа, <http://dipkurier.narod.ru/dip38/oshwar.htm>
3. Исаков К., Шаимкулов О. Ош мугалимдер институтунан башталган жол. –Ош, 2014. Стр. 13-14.
4. ЦГА КР ф. 1725, оп. 1, д. 773, 29-30-бб.
5. Белозеров С.Е.. Очерки истории Ростовского университета. -Ростов: Изд-тво РГУ, 1959 – 190 с.
6. Университетское образование на Дону: история, традиции, перспективы // Южный университет, 17-декабря 2013г.

7. Кононенко В. М. Вузы Юга России в годы Великой Отечественной войны // режим доступа(www.superinf.ru)

8. Ростовский университет, 1915-65: статьи, воспоминания, документы. Ростов: Изд-тво РГУ, 1965. стр. 29.

Рецензент: филос.и.к., доцент Бекбоева А.К.

УДК:378 (575.2)+947.085

DOI 10.33514/1694-7851-2020-4-86-91

Зайниев Р.А.

тарых илимдеринин кандидаты,
И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети,
Бишкек, Кыргызстан

Зайниев Р.А.

кандидат исторических наук,
Кыргызский государственный университет им. И. Арабаева,
Бишкек, Кыргызстан

Zainiev R.A.

Candidate of Historical Sciences,
Kyrgyz State University. I. Arabaeva,
Bishkek, Kyrgyzstan

УЛУУ АТА МЕКЕНДИК СОГУШ ЖЫЛДАРЫНДА КЫРГЫЗСТАНДА АТАЙЫН ОРТО ЖАНА ЖОГОРКУ БИЛИМ БЕРҮҮ СИСТЕМАСЫНЫН ӨНҮГҮШҮ

РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В КЫРГЫЗСТАНЕ В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF SECONDARY SPECIAL AND HIGHER EDUCATION IN KYRGYZSTAN IN THE YEARS OF THE GREAT PATRIOTIC WAR

Аннотация: Макалада Улуу Ата Мекендик согуш мезгилиндеги Кыргызстандагы атайын орто жана жогорку билим берүү тармагынын өнүгүүсү талдоого алынган, ошону менен бирге эле согуш жылдарындагы кыйынчылыктарга карабастан аталган тармакта өсүүгө мүмкүнчүлүктөрдүн түзүлгөндүгү белгиленген.

Өзөктүү сөздөр: жогорку, орто, атайын, билим берүү, өнүгүү, мамлект, улуу, ата мекендик, согуш, интеллигенция, республика.

Аннотация: В статье проанализировано развитие среднего специального и высшего образования Кыргызстана в годы ВОВ, при этом подчеркивается что, несмотря на тяготы военного времени, эта система получила новые возможности для роста.

Ключевые слова: высшее, среднее, специальное, образование, развитие, государство, великая, отечественная, война, интеллигенция, республика